

FASCINATION OG BRUGSVÆRDI I TRE BØRNE-TV-UDSENDELSER

Af Lennard Højbjerg

Tre udvalgte fiktionsforløb¹ udgør materialet for en indholdsanalyse, der skal bestemme de størrelser, der medvirker til børns fascination af børne-TV (for de 3-7 årige). Sammenhængen mellem børns fascination og indholdsstørrelserne i visse TV-udsendelser er således afgrænset til fascinationen af fiktionsudsendelser, selvom fascinationen af TV også gælder andre udsendelstyper end de fiktionsprægede.

I forbindelse med bestemmelsen af hvilke indholdsstørrelser, der fascinerer børn, skal fascinationens brugsværdi diskuteres: hvad kan børn bruge af det TV-stof som fascinerer?

Når det kan diskuteres om forskellige fiktionsudsendelser fra DR har brugsværdi, set fra børnenes synsvinkel, er det ud fra forestillingen om at fascination opstår når medieproduktet tematiserer konfliktmønstre, som småbørnene kender til fra deres hverdag, og at denne tematisering for at være brugbar skal medvirke til en perspektivering af konfliktmønstrene.

Udsendelsesform og fascination

De tre udvalgte fiktionsforløb indgår i hver sin udsendelse og udgør et narrativt indslag i en ikke-narrativ udsendelse. Rammen om det fortællende forløb er typisk (for TV for de mindste) en barn-voksendialogsituation, der fungerer introducerende og eftersnakkende (bearbejdende). Selve fiktionsindslaget er som sagt narrativt, og det indebærer, ifølge Claude Bremond², at sådanne forløb er antropomorfe, hvilket vil sige, at dynamikken i den fremadskridende handlingsgang er bestemt ud fra et menneskeligt projekt. I den typiske familieserie er hvert afsnit (eller episode) struktureret på følgende måde: harmoni → konflikt → harmoni. Forsøget på at løse konflikten er det menneskelige projekt, der producerer handlinger og resultater. I bred forstand udspænder alle narrative forløb sig over en sådan proces, og fortællende stof omhandler derfor forskelligartede konfliktsituationer. Når de

mindste lader sig begejstre af TV-fortællinger må det med andre ord hænge sammen med at disse tematiserer konfliktstof. Både børn og voksne fascineres af konfliktstof, selvom en del af de konflikter, der optager voksne er uinteressante for børn og omvendt. Hvor voksne kan engagere sig (eller lade sig underholde) af f.eks. folketingsdebatter, arbejdspladsproblemer, parforholdskonflikter er børns interesse for konfliktstof mere centreret om de nære cirkler i hverdagen. De tre udvalgte fiktionsforløb omhandler også konfliktstof, der udspringer af småbørns dagligdag.

1. Lagkagesekvensen (vist af DR i 1980)

En mand bærer en lagkage ind på et bord, hvor der sidder en tre-årig dreng (på selve bordet) og en kvinde (på en stol). Drengen får af den voksne mand besked på at passe på kagen, den må ikke røres. Derefter går den voksne mand. Kvinden begynder at pille ved den og spiser små lunser af den. Drengen følger langsomt efter. Kvinden viser hvordan man kan slå i kagen (hendes hånd standser få centimeter over flødeskumskanten). Drengen efterligner bevægelsen for til sidst at fuldføre den. Midt i destruktionsorgiet dukker den voksne mand op og beder om en forklaring. De skyldige afsløres, men den voksnes eneste kommentar er: "Det gør ikke noget".

Historien er klassisk. En dreng placeres overfor en særlig attraktiv genstand (lagkagen), samtidig med at der gives et forbud mod at røre og spise af den. Fristeren (kvinden) opfordrer drengen til at smage, og til sidst også at baske i den. Midt i denne idyl dukker forbudsgiveren op, men i stedet for - som forventet - at straffe synderne, legaliseres den forbudte handling.

Det som fascinerer ved denne fortælling er normbruddet, dvs. lysten til at bryde et forbud givet af voksne. At bryde et forbud, betyder at det handlende menneske vinder magt, hvorimod det at følge forbuddet (normen) betyder en underkastelse under forbudsgiverens magt. Magten indehaves af voksne og det er ensbetydende med muligheden af sanktioner. I dette forløb vendes betingelserne indledningsvis om: drengen er (via den voksne) forbudsgiveren og derfor i den magtfulde position, den voksne kvinde er placeret i afmagtspositionen. Men både drengen og kvinden har lyst til at smage på kagen og det

ligestiller dem; begge udsætter sig for muligheden for sanktioner fra den voksne mand, da de begynder at pille ved kagen. Det forstærker således fascinationen at en voksen, som normalt er i magtpositionen, allieret med barnet bryder et forbud.

2. Julemandssekvensen (vist af DR i 1980)

En mor udpeges blandt menneskevrимlen på en københavnsk gade (efter at flere er blevet valgt fra). En far (med nissehue) udpeges på samme måde. De henter deres pige i børnehaven og kører hjem på cykler. Deres lejlighed er rodet og det volder dem det største besvær da telefonen ringer og ingen kan finde den under laget af ugeblade, bøger etc. Inden da har pigen (4-5 år) på forældrenes krav om at hun skulle i seng, svaret, at det ville hun selv bestemme. En hidsig dialog med ordene "jo jeg vil" og "nej, det er os, der bestemmer" afbrydes af telefonen. Det er farmor, der i kommanderende tone formaner sin søn. Han insisterer på sin selvbestemmelsesret, men ender med pænt at sige ja til alle moderens krav. Efter telefonsamtalens afslutning forlanger faderen at pigen skal gå i seng, men hun insisterer på selv at ville bestemme. Derefter indledes en hidsig jagt (i fast motion) der ender med at alle falder udmattet om på dobbeltsengen og skvatter i søvn.

Forløbets univers består af et harmonisk hjemmemiljø, hvor barnet og de voksne har samme normer. Begge parter trives i det omfattende rod, og at handlinger og situationer skal opleves fra samme synsvinkel, understreges af den parallelt inddragne telefonsamtale. Her gennemspilles et konfliktforhold mellem mor og søn, hvor sønnen gradvist afgiver sin selvbestemmelsesret, for til sidst at føje sig fuldstændigt under moderautoritetens krav. Samme oplevelse af afmagt har pigen, når faderen forlanger hun skal i seng, fordi voksne "ved bedre" end børn, hvornår børn har behov for søvn. Konflikten opstår således på grund af de voksnes udskillen sig fra de fælles normer. Begrundelsen at voksne "ved bedre" viser sig imidlertid ganske ubegrundet. Alle falder i søvn efter en hæsblæsende jagt. De voksne var ikke i stand til at dømme om hvem, der havde behov for søvn og hvem der ikke havde. Alle havde samme behov, ligestillingen genoprettes. Det som fascinerer børn er den konsekvente fastholdelse af den omvendte dagligdag; synsvinklen er

barnets. Det harmoniske er skildret som hvilende på anti-normer (rodet), dvs. det modsatte af dagligdagens tvangsoprydninger. I dette dagligdagsbillede aktualiseres de handlinger, som ikke er mulige i den virkelige dagligdag, fordi forældre, pædagoger og andre voksne hele tiden fortæller barnet hvad det ikke må røre ved, ikke må gøre, skal gøre, etc. Når sådanne handlinger kan fascinere hænger det sammen med at den indlæringsproces i barnets liv, som er forbundet med forældrenes hævelse af normer, er forbundet med smertefulde følelser. Det er sådanne følelser denne sekvens har fat i.

3. Matthis (vist af DR i 1976)

En af episoderne i den norske serie Matthis handler om drengen (4 år) Matthis' oplevelser, da han får en lillesøster. I stedet for en forventet glædesudfoldelse trisser han rundt i krogene, aggressiv og surmulende. De voksne finder ikke hans reaktion særlig mystisk. De formaner ham ikke, men prøver at forklare ham hvorfor han martres af sin jalousi, og hvorfor lillesøster har brug for så megen opmærksomhed. Matthis giver sig til at lege han er mor, som har fået et barn (en dukke). Han inddrages også i børnepasningen af lillesøster og deltager med stort engagement.

Hverdagsfortællingen om Matthis er en historie om hvordan en 4-årig dreng overvinder sin jalousi. Hans aggressioner mod de voksne og mod lillesøster udspringer af den afmagtsfølelse, der skabes hos ham, da han oplever forældrene flytter følelser og opmærksomhed fra ham over til lillesøsteren. Gennem sin far-mor-børn-leg og medinddragelsen i pasningen af lillesøster bearbejdes hans aggressioner og magtesløshed. Udgangen på konflikten er en (delvis) gennemlevelse af de involverede følelser kombineret med en indsigt i at lillesøster ikke optager forældrenes kærlighed fordi hun har udkonkurreret Matthis, men fordi hendes biologiske ufærdighed kræver opmærksomhed og kærlighed.

Denne fortælling fungerer fascinationsmæssigt ligesom Lagkagesekvensen og Julemandssekvensen. De griber fat i nogle følelser, der udspringer af barn-voksen-konfliktmønstret, omend Matthis-fortællingen handler om et andet aspekt af dette konfliktforhold end de to andre forløb. Matthis-fortællingen

er imidlertid også forskellig fra de to andre forløb ved at den medvirker til indsigt i handlingssammenhænge (gennem leg og inddragelse i børnepasningen) og til en forståelse af konfliktrelationerne mellem børn og voksne. Dermed gives også et bidrag til en udvidelse af barnets selvforståelse.

Konfliktmønstrets sociale rammer

Analyserne af de tre forløb tager sigte på at beskrive de indholdsstørrelser der producerer børns fascination af fiktionsstof. Derfor er der ikke i analyserne medtaget en beskrivelse af den klassemæssige forestillingshorisont hvorfra fiktionsstoffet henter sine elementer. Derfor skal de tre forløbs klassespecifikke størrelser kort beskrives, for senere at indgå i diskussionen om brugsværdi og fascination.

I Lagkagesekvensen er det beskrevne miljø neutralt (sort rum; studieoptagelse), de voksne er repræsentanter for mellemlaget i bred forstand (påkledning, frisurer, talemåde). I Julemandssekvensen er miljøet "kreativt" (plakater på vægge og døre), de voksne læser bøger og tidsskrifter, tøjet er lettere spraglet, håret halvlangt osv. Universet er - i tydeligere grad end i Lagkagesekvensen - "progressivt" mellemlagspræget. I Matthis har de voksne fri det meste af dagen, går i fløjlsbukser, langhårede, skæggede, etc. Selvom det ikke ekspliciteres direkte bærer miljøet præg af det intellektuelle mellemlags normer. Til forskel fra personerne i Julemandssekvensen, der har 8 timers arbejds hverdag, hører personer i Matthis til de særligt boglærde folk med en udbredt frihed over deres dagligdag. De tre forløb spænder således over en skala fra forholdsvist neutrale, uspecificerede mellemlagsnormer til mere specifikke mellemlagsnormer.

I de tre analyserede forløb behandles forskellige aspekter af barn-voksen-konfliktmønstret. Selvom konflikterne har forskellige opståelses- og løsningsbetingelser, afhængig af det klassespecifikke miljø, er det på tværs af sådanne forskelle en række fællestræk ved den psykiske udvikling, der ligger bag konflikterne.

Almene psykiske udviklingstræk

Når barnet når en alder (2-3 år), hvor det sprogligt og erkendelsesmæssigt kan forstå forældre og omverden, og hvor det efterhånden bruger en stor del af hverdagen på social omgang med andre børn, oplever det et stadigt stigende normpres. Disse normer, der indeholder grænserne for tilladelige handlinger, er hverken enkle eller givne. Forældrene er de primære givere af normer; børnehavepædagoger, andre voksenautoriteter, ældre og jævnaldrende børn de sekundære givere. Indlæringen af sociale normer (ligesom f.eks. indlæringen af renlighedsnormer) er for barnet forbundet med store følelsesmæssige kvaler. Forældrenes påbud og forbud opleves af barnet som trusler om afbrydelse af forældrenes kærlighed. Reguleringen af barnets adfærd gennem kærlighedsstrømmen skaber både aggressioner (mod forældrene) og angst (- dels for at miste kærligheden, dels for aggressionernes styrke), og dette forhold udstrækker sig over en lang fase i barnets opvækst. Som konsekvens af denne konfliktsituation søger barnet at blive "stort", at blive som de voksne, dels for at kunne placere sig selv i den magtposition, hvor det selv kan bestemme kærlighedsstrømmen, dels for at modtage opmærksomhed under selve udviklingsprocessen for dermed at leve op til de voksnes forventninger. I forhold til de jævnaldrende er det først og fremmest et spørgsmål om accept, som det, der kan gøre barnet til en del af børnefællesskabet.

At gennemløbe denne almene udviklingsproces er oftest meget traumatisk. De normer, der skal gøre barnet til et socialt væsen er imidlertid ikke rent rigoristiske. De indeholder regler, som både på kort og langt sigt sikrer individet mod kontinuerligt opstående konfliktsituationer. Som følge af kompleksiteten i disse regler ligger dette perspektiv akkurat på et plan, hvor det er vanskeligt erkendbart for barnet, og søgen efter indsigt kan tillige blokeres af barnets oplevelse af den følelsesmæssige side af dette forhold. Barnet kan i en ideel sammenhæng opnå en indsigt i den side af normerne, der skal beskytte det mod konfliktsituationer gennem en følelsesmæssig og vidensbearbejdende opdragelsesproces (med deltagelse af både børn og voksne)³. En selvstændig bearbejdning mulighed for barnet er legen⁴.

Legen er udtryk for en lang række både indtryksbearbejdende og søgende-udadrettede aktiviteter. Det er barnets dominerende virksomhed og derfor den aktivitet hvorigennem det søger at indfri det grundliggende behov for omverdenskontrol⁵ Et af aspekterne ved barnets stræben efter omverdenskontrol er behovet for stabile emotionelle relationer (til voksne og andre børn). I denne sammenhæng beskrives derfor kun det aspekt af legen, der omfatter en tematisering og bearbejdning af barnets emotionelle konflikter.

Af de forskellige legeformer er rollelegen en af de mest centrale bearbejdningsprocesser. Far-mor-og-børn-legen er den leg, der i sine forskellige varianter tematiserer barn-voksenforholdet. De legende børn placerer sig i forælderrollerne og genskaber deres forældres handling og replik i form af kommanderen, udkælden, formanen, ømhed, omsorg, etc. Ved at placere sig i voksenrollens magtposition, og dermed som giver af kærlighed og normer og ved at skifte handlingsniveau fra passivt underkastet til aktivt handlende, bearbejder barnet sine følelsesmæssige traumer samtidig med at legens varierende gentagelse af samme virksomhed medvirker til afprøvning af normerne, og dermed til en udvidelse af forståelsen af indholdet i normerne. Legen - rollelegen - er således både en bearbejdning af følelser og en erkendelsesproces. Findes der gode legebetingelser har barnet derfor en rimelig mulighed for at gennemleve nogle af sine konflikter. Men gennemførelsen af børns selvstændige leg og/eller voksnes deltagelse i legende situationsspil⁶ er dog betinget af de realiseringsmuligheder hverdagen rummer.

Legen i hverdagen

En vigtig forudsætning for at legen kan fungere er et vist minimum af kendskab til voksnes gøremål (arbejde, etc.)⁷. Det karakteristiske ved børns leg i 1970-erne og 80-ernes institutioner er deres mangel på kendskab til voksenaktiviteter. At være buschauffør, kassedame eller far og mor i deres fritid kan fungere i legen, men som følge af det rutineprægede i disse aktiviteter er legen sjældent i stand til at optage børnene i længere tid. Udover kendskabet til disse funktioner har børn kun et perifert kendskab til voksnes aktiviteter i samfundslivet. Legen bliver uinspireret og børn leger

generelt dårligt. Denne tilstand er et produkt af en samfundsmæssig udvikling, der omfatter en gennemgribende institutionalisering af lønarbejderens hverdag. For barnet er hverdagsforløbet sammensat af følgende institutionsaktiviteter: morgenmad, transport (familien), leg, mad, søvn, (vuggestue/børnehave), afhentning, TV, mad og søvn (familien). Den største del af hverdagen tilbringer barnet således i vuggestue/børnehave fjernt fra forældrene og deres arbejde⁸.

Hverdagens institutioner fungerer grænsesættende på to måder. Dels isoleres børnene fra samfundslivet, dels fungerer institutionerne blokerende for visse af børnenes udfoldelser. I børnehaven er det ikke alle lege, der kan leges. Visse lege vil være forbudte, andre ikke mulige pga. manglende faciliteter. Institutionen udgrænser derfor visse lege og dermed også det behov for konfliktbearbejdning som disse lege kunne tilfredsstille.

De lege, som leges i børnehaven/vuggestuen kan opdeles i forhold til den bearbejdningsfunktion de formidler. Rollelegen (far-mor-og-børn, doktorlege, etc.) er en tematisering af de følelsesmæssige konflikter mellem børn og voksne i forbindelse med normindlæring. Drillelege, gådegætteri, fortælle historier (gyserhistorier, imponerehistorier, fantasihistorier etc.), præstationslege o.a. bearbejder de konflikter, der opstår børnene imellem, og som udspringer af børnenes praktisering af sociale normer i forhold til hinanden (den indbyrdes accept opstår når børnene retter adfærden ind efter de kollektive normer). Generelt kan legemulighederne i daginstitutionerne beskrives som dårlige i forhold til rollelegene, mindre dårlige i forhold til acceptlegene. Som følge heraf er acceptlegene som oftest den dominerende legeform i daginstitutionerne.

Er barnet ikke i stand til at realisere de forskellige lege indenfor den dominerende del af hverdagen, forskydes den uindfrie del af legebehovet til en anden institutionel sammenhæng: fritiden i familien. De aktiviteter børn og voksne kan udfolde i fællesskab har dog vanskelige vilkår. I socialforskningsinstituttets fritidsundersøgelse⁹ bruger børn og voksne ca. 21 minutter i direkte samvær af den daglige fritid. At være sammen med børn kræver et overskud, som forældre, hvor begge er lønarbejdere, mangler ovenpå 8 timers

arbejdsdag. Arbejdet, og dets intensiverede karakter, skaber tillige en række behov hos de voksne som påkalder sig en indfrielse (fysisk og psykisk restitution), der i en vis udstrækning udelukker børnene. I denne situation er TV den aktivitet barnet kan ty til (og som det gennemsnitligt forbruger 1 time af om dagen) for at få indfriet sine behov. Spørgsmålet om TV kan bruges af børnene, bliver et andet spørgsmål om de skabte behov kan indfris og i hvilket perspektiv denne indfrielse finder sted.

Fascination og brugsværdi

Alment fascinerer børne-TV-udsendelser når de indfrier utilfredsstillende behov skabt af barnets institutionsprægede hverdag. Fiktionsudsendelser fascinerer, fordi de konflikter der tematiseres omhandler følelsesmæssigt intensiverede livsområder. De omfatter hverdagens konfliktmønstre, og i de tre valgte analysetilfælde, særligt barn-voksenkonflikterne. Fascinationen opstår med andre ord fordi TV-udsendelserne indfrier behovet for at få gjort konflikterne overkommelige. At få gjort konflikterne overkommelige betyder både et behov for at få ventileret de farlige følelser (angst og aggressioner) og et behov for at vinde indsigt i de normer der via opdragelsesprocessen hænger snævert sammen med følelserne. Jo større indsigt i normernes hensigtsmæssighed, dvs. hvorledes de på langt sigt sikrer barnet mod kontinuerligt opstående konfliktsituationer, des mindre traumatisk vil processen blive. Indsigten i de sociale normer er også en perspektivering af konfliktmønstret, for så vidt normerne indholdsbestemmer sociale og asociale handlinger.

I de to først analyserede forløb er fascinationen bestemt af hhv. barnets normbrud (Lagkagesekvensen) og barnets selvbestemmelse (Julemandssekvensen). I disse forløb indskrænkes de voksnes sanktionsmuligheder, og dermed berøves de deres magt, hvorfor børn kan udfolde sig i overensstemmelse med deres lyst. Dermed giver disse forløb en indfrielse af et behov for at få ventileret de farlige følelser. Derimod etableres der ingen indsigt i normernes hensigtsmæssighed eller en perspektivering af konfliktmønstret. I traditionel medieteoretisk forstand er denne behovsindfrielse kompensatorisk, selvom den ikke kan frakendes en vis brugsværdi (ventilation af følelser). At tilkende

en kompensatorisk behovsindfrielse en vis brugsværdi rejser dog en række problemer.

Selvom de analyserede udsendelser "fungerer" kommunikationsmæssigt er det problematisk at indsocialisere børnene i en rolle, hvor de lærer at acceptere undertrykkelser af forskellig karakter, så længe TV-konsum kan ventilere de følelser, der opstår som følge af undertrykkelsen. Der er også betænkeligt hvis perspektivet forlænges til voksne: accept af undertrykkelse så længe mediemæssig erstatning gives.

Det er heller ikke uproblematisk at give børnene handlingsanvisninger som i nævnte udsendelser. Det giver dem indtrykket af, at sådanne handlinger kan udføres i virkeligheden. Udtrykket "Jeg vil selv bestemme" har inspireret småbørn til standhaftigt at prøve denne rettighed udfoldet i det daglige (man kunne så polemisk spørge om hvad de voksne ville gøre hvis deres barn var ved at stikke fem gennemstuede fingre i 380 volt stikkontakten til vaskemaskinen?). At inspirere til et oprør mod forældreautoriteten, som har den reelle magt i forholdet mellem børn og voksne, er at forlænge konflikterne, og dermed traumerne, udover det nødvendige.

Noget andet gælder for Matthis-fortællingen. Parallelt med de to andre forløb giver Matthis-fortællingen et billede af indeklemte følelser; men samtidig anvises en bearbejdningsmåde, der ikke blot gør de traumatiske følelser overkommelige, men tillige skaber indsigt i konfliktmønsteret. I den forstand er Matthis-fortællingen en perspektivering, der har den konsekvens, at den medvirker til en udvidelse af selvforståelsen, og dermed kan fortællingen tilskrives en brugsværdi.

Brugsværdi og henvendelsesflade

Betragtet isoleret fra det mulige massepublikum kan de tre analyserede forløb beskrives som hhv. fascinerende og - i forskellig grad - havende en brugsværdi. Tages det mulige publikum med ind i betragtningerne, indsnævres publikumsomfanget, og dermed også den gruppe, der kan bruge disse udsendelser.

De tre universer kan alle, i forskellig grad, karakteriseres som værende baseret på mellemlagsnormer. Hvis børnepublikummet, for at blive fascineret skal have samme normer som manifesteres i de tre forløb, omfatter børnepublikummet derfor kun mellemlagsbørn, og dermed indskrænkes brugsværdien. Det forudsætter naturligvis at fascinationen ikke skabes når børnepublikummet har andre lagspecifikke normer end de manifesterede (f.eks. arbejderklassenormer). At problemet omkring hvad der fascinerer hvem er ikke forklaret til bunds endnu, gør at det kan hævdes, at de her analyserede udsendelser alene på deres focusering på almene konfliktmønstre er i stand til at fascinere. Betragtes problemet i et handlingsanvisende perspektiv er sagen imidlertid anderledes. Hvis f.eks. børn af arbejderklasseforældre søger at realisere lege og handlinger som vist i Matthis, vil de uundgåeligt støde på en lang række blokeringer i deres hverdag, som følge af forskelle i opfattelsen af hvilke handlinger der er tilladelige (og overskud til). I så fald skabes blot nye frustrationer, med mindre der på anden vis etableres legemuligheder.

Sammenfattende kan det således siges - under forbehold af de uafklarede klassespecifikke udgrænsninger af dele af publikum - at fiktionsudsendelser har brugsværdi i og med de fascinerer, men at denne brugsværdi, så længe den kun omfatter en kompensatorisk indfrielse af nogle emotionelle behov, har en meget begrænset karakter. De fiktionsudsendelser, der fascinerer og har en mere bredspektret brugsværdi, er dem, som både indfrier nogle af børnenes emotionelle behov, og samtidig medvirker til en perspektivering hvis konsekvens er en udvidelse af børnenes selvforståelse.

Noter

1. De tre valgte fiktionsforløb indgik i foredrag og diskussioner på SMID's årsmøde 1981 om Børn og medier. To forløb (Lagkagesekvensen og Julemandssekvensen) blev forevist som eksempler på funktionel (fascinerende) kommunikation af Peter Harms Larsen. Matthis-forløbet blev fremlagt af Lennard Højbjerg.
2. Bremond 1966, s. 60.
3. Heinsohn og Knieper 1978, s. 109-15.
4. Legen er ikke blot en bearbejdningsproces der iværksættes som følge af traumatiske barn-voksenkonflikter, hvilket ofte hævdes af den psykoanalytisk orienterede legeteori (f.eks. M. Klein: Die psychoanalyse des Kindes, Kindler 1973). Legen er tillige udtryk for barnets eksplorative adfærd, dets søgen efter viden om omverdenen, dets træning af motoriske færdigheder for at beherske sine nære genstande, etc. I denne artikel er det psykoanalytiske og det kritisk-psykologiske synspunkt søgt forenet: legen har således både et følelsesmæssigt og et erkendelsesmæssigt aspekt.
5. Holtskamp-Osterlamp 1976.
6. Heinsohn og Knieper 1978, s. 109-15.
7. Samme s. 13-41.
8. Her skal det kun fastholdes principielt og ideelt. Reelt ville det at slæbe børnene med til ekstremt rutinepræget kontorarbejde eller samlebåndsarbejde næppe medvirke til en mere inspireret leg.
9. Socialforskningsinstituttet s. 226.

Litteratur

- C. Bremond: "La logique des possibles narratifs". In: Communications nr. 8. 1966.
- A. Diderichsen: "Fjernsynet som børneopdrager - Myter og realiteter". in: P. Schultz: Børn, Radio og TV. 1979.
- P. Harms Larsen: Fem uformelle tilbagemeldingsrapporter om småbørns-radio og -TV i september måned 1979. RUC 1980.
- Fire uformelle tilbagemeldingsrapporter om fredags-KLOKKEN FEM, februar -81, & en om tre FAMILIEN POULSEN-legestuer, januar -81. RUC

1981.

Sjette og syvende uformelle tilbagemeldingsrapporter om småbørns-TV
21.4.80-4.5.80. RUC 1980.

G. Heinsohn og B.M.C. Knieper: Børnehaven og legekundskab. Rhodos 1978.

U. Holtkamp-Osterkamp: Grundlagen der psychologischen motivationsforschung
2. Campus Verlag 1976.

L. Højbjerg: TV - teori og analyse. Sekvens. C.A. Reitzels boghandel A/S
1980.

Socialforskningsinstituttet 1975: Levevilkår i Danmark.

ERFARING, INDLÆRING OG IDENTIFIKATION. OVERVEJELSER OMKRING BØRN OG TV

Af Peter Larsen

We know that children enjoy
many programmes even though
they may not understand
everything in them.

Cecilia v. Feilitzen

Siden den allertidligste massekommunikationsforsknings dage har forholdet mellem børn og medier været et centralt tema, og litteraturen om emnet er da også efterhånden blevet utroligt omfattende. Selv hvis man begrænser sig til kun at se på nordiske publikationer om emnet Børn og TV indenfor de seneste 10 år, er området stadig helt overvældende og uoverskueligt. Der foreligger en umådelig mængde bøger og artikler, sædvanligvis skrevet af forfattere med baggrund i forskellige pædagogiske miljøer, f.eks. omkring børnehaveseminarier, lærerhøjskoler o.l. Nok så væsentlige er imidlertid de undersøgelser, der kontinuerligt foretages indenfor de nordiske TV-institutioners egne forskningsafdelinger. Disse undersøgelser foreligger rapporteret og sammenfattet i en række publikationer fra de senere år.

De svenske bidrag er kvantitativt dominerende, men med hensyn til forskningsstrategi og referencerammer adskiller de sig ikke væsentligt fra de andre nordiske bidrag. Udgangspunktet for de følgende overvejelser over emnet 'Børn og TV' er en læsning af den slags publikationer. Hensigten er at pege på nogle problemer, der rejser sig i forhold til de underliggende teoretiske referencerammer. Eftersom sigtet med artiklen er det forholdsvis generelle at trække nogle gennemgående tendenser op, diskuteres der ikke detaillert i forhold til enkelte undersøgelser, - der henvises i stedet én gang for alle til den afsluttende litteraturnote, hvor den vigtigste litteratur er omtalt.